

Digitalizálunk

Kávéillat, indigó, a géppapírt behúzza az írógépbe, nekikészül: a kétflekkes – ha megvan az ötlet – egy lendületből fél óra alatt kész, még végigolvassa, apróbb javítások, vesszőhibák, leadható. A cikk már a szerkesztő előtt, ott is kávé, belejavít. Szedő, gépterem szaga, sorakoznak az ólomsorok a tepsiben. Hasáblevonat, tördelés, oldallevonat, gépindulás. Az 1970-es évek végén járunk. Mozdulatok, illatok, amelyek elmúltak azóta, hogy Lugo első írásai megjelentek. Időközben ugyanígy tűntek el vagy váltak régiessé a fotográfia rutinjai, mozdulatai, illatai is. Az idő haladtával harag, pánik, melankólia lengi át Lugo némely beszámolóját. Digitalizálunk.

Beke László valamikor régen írt egy esszét a diapozitívokról, a fényképkészítés akkori természetéről.

Bejelölöm a nyomtatott albumban a kireprózandó képeket (ehhez egy kis dobozban felvagdostott papírcsíkokat tartok), feltekerem a reopróállványra a fényképezőgépet, aláteszem a könyvet, bevilágítom, nagyság szerint veszem sorra a képeket, hogy ne kelljen sokszor átállnom a különféle méretek közt, exponálok, a papírcsíkokat gondosan visszateszem, mert ha ezt elfelejttem, később rém macerás dolog az azonosítás. Egy hét múlva ugyanis, amikor előhívják a diát (ha szorgos vagyok, azonnal be is keretezem a kockákat), újra meg kell találnom minden képet a könyvben, hogy a diakeretre apró betűvel rávezzem az adatokat. Ha úgy adódik, bosszankodom, hogy az egész tekercs eltolódott vörösbe vagy kékbe a híváskor.

Ehelyett most scan, színbeállítás, adatok a fájlnevbe, kész. Digitalizálunk: minden egyszerűbb lett. Nyomjuk be a gépbe az adatokat.

Lugosi Lugo László – kortársam, barátom – fotográfáról szóló írásaiból tart a kezében bő válogatást a Tisztelt Olvasó. A fotográfáról szólókból, mert Lugo másról is írt: képzőművészetről, zenéről, filmről. Ezek itt most nem olvashatók, de a kiadó ígéri, a teljes anyag felkerül majd a netre. Digitalizálunk.

Ez a könyv kétféle módon olvasható.

Egyetlen lendületből: Lugo szövegei olvastatják magukat. Aki ismeri a szerzőt, hallja is Lugo hangját. Ritka szövegfajta, keveseket jellemez a fogalmazásnak ez a közvetlensége. Rokon műfajban hasonlók voltak Frank János, többségükben szintén az *Élet és Irodalomban* megjelent írásai: azok egy másik misztériumot, a kiállítóterem csodáját tették bejárhatóvá. Lugo – legalábbis ezen írásaiban – a fotótét. Aminek igen különös a természete. Hiszen egy-egy jó fényképet mindenki képes elkészíteni. Annál nehezebb jó fotóssá válni. Technikai, gyakorlati, látásbeli, ihletett, szerencsével összefüggő és más feltételei vannak. Éppen ezekről a feltételekről ír Lugo.

Olvasható biografikus módon: Lugosi Lugo László saját életrajzaként. A budapesti bölcsészkarról, az angol–magyar szakról érkezett a hetvenes évek végébe, a csendes és kilátástalan ellenállás közepébe. Fotós naplót vezetett a bulikról, a barátokról. Mindenkit ismert, itt ő volt Andy Warhol. Akinek *Társasági élet* című írását ő fordította magyarra. „Ha megnyílik, megyek. Ha bezár, akkor is megyek. Csak úgy is megyek.” Aztán elment Amerikába, hátha jobb ott. Aztán visszajött. 1989-ben ketten megalapítottuk a *Fényképezési Lapokat*. Az FL egy három példányban megjelenő fotóművészeti szamizdat volt. Az avantgárd lezárultával közzétette a „naki” („na kik vagyunk”) kultúrában végzett terepmunkájának dokumentumait, majd váratlanul úgy döntött, hogy az addigi alkalmi kenyérkereset helyett (főként fordítás és angoltanítás) a fényképezés lesz a szakmája. És megtanulta. Így vált profi műtárgy- és építészeti fotóssá. Az épített környezetet fotózva megérintette az elmúlás: helyeké, embereké, szakmáké. Persze továbbra is írt, portrézott, intenzíven jelen volt.

A következő nagy szenvedély (e kötet szövegeiben is nyomon követhető néhány a fellángolásokból) Klósz György volt, a száz évvel korábbi gondolkodó és kezdeményező fényképész mesterember. Lugo egy időre Klósz szellemi unokájává vált. Egyrészt elkészítette a régi és az új Budapestet bemutató, Klósz fényképein alapuló, és elképesztően népszerű kézikönyvecskéjét, másrészt megírta Klósz nagymonográfiáját. Ezen a ponton Lugo megmakacsolta magát, megérezte munkájának értékét, a mulandóban a maradandót, s nem tágított, míg kívül-belül olyan formát nem öltött a „nagy

Klősz”, amelyet megérdemelt: így lett ez a mű ezidáig az egyetlen komoly magyar fotográfiai monográfia.

A „kis Klőszből”, a régi és az új városarc egybefésüléséből újabb városkönyvek következtek. Lugo új szenvedélye a könyv lett, a fotóalbum. Olyan időben, amikor egyre kevesebb minőségi könyvre volt szükség. Egyre kevesebb igényes építészeti és műtárgyfotóra. És egyre kevesebb minőségi fotográfiára. Ma mindenkinek a kezében ott a fényképezőgép, legalább egy mobiltelefonba építve. A netre feltöltött jpg-k alap helyzetben igénytelenek. Digitalizálunk.

Avagy olvasható ez a könyv időrendben is, kortörténetként, a mai blogok elődjeként. Egy generáció helyzetének, szorongásainak, törekvéseinek, érdeklődéseinek, nekifeszüléseinek, konfliktusainak, ötleteinek, elmúlásának naplójaként. A szabad kritikai gondolkodás egy fejezeteként.

Lugo megérzései és szenvedélyei közül több is szeszély maradt, az elkezdett történetek néha elvarratlanok, s most már – digitalizálunk – befejezhetetlenek. Dokumentálásuk a dolgunk. Digitalizálásuk. Ezen a ponton, ahol állunk, van is értelme összerakni mindazt, ami volt – mint ebben a könyvben a szövegeket –, mert a mi időnk nagyobb része – érdekes tapasztalat – történelemmé vált. Lugo szövegei azért is jók, mert bennük a személyes út, egy érdeklődés változása, a közélet, fotótörténet, a kor, egy generáció exponálódik egymásra a maga töredezettségében. Az átmenet az analóg korszakból a digitálisba.

Eddig az ajánlás. Két flekk. Digitálisan. Örömmel olvastam a kéziratot (a fájlokat): a leírtakba beleolvastam a még le nem írtakat. Lugo rögzített megfigyeléseibe és szenvedélyeibe beleláttam a holnap még ki sem talált ötleteit. És örömmel írtam a bevezetőt, de kissé fölöslegesen: aki belekezd ebbe a könyvbe, úgyis végigolvassa.

Bán András